

plánovaný a vytvořený v době napjatých rakousko-pruských vztahů na tehdy pruském teritoriu, zaplacený z „rakouských peněz“ a zapadající do období národního vzepětí po rakousko-uherském vyrovnání, nabízí mnoho zajímavých otázek a odpovědí, které autor vnímavě a nezaжатě předkládá čtenářům. Ve svém druhém příspěvku ukazuje Czechowicz osudy obou kladských pomníků-náhrobků Arnošta z Pardubic jako typický příklad proměn osudů uměleckého díla a chápání jeho sémantiky v souvislosti se změnami politického, náboženského a kulturního vývoje v průběhu staletí.

Přehledová část sborníku obsahuje příspěvky Krystyny Toczyńskiej-Rudysz (*Arnošt z Pardubic. Program obchodów jubileuszowych 2003–2005. Próba podsumowania*), F. Šebka (*Přehled akcí uskutečněných v České republice /v Pardubicích/ v r. 2003–2004/5 v rámci projektu Jubilea úmrtí Arnošta z Pardubic /1297–1364/*) a Krystyny Onisczuk-Awizeń (*Arnošt z Pardubic – wystawa w Muzeum Ziemi Kłodzkiej*). Maciej Malachowicz a K. Toczyńska-Rudysz pak připomínají nejdůležitější hmotné i písemné památky, které jsou spojeny s Arnoštovou osobností a nacházejí se v současnosti na kladském teritoriu. Sborník uzavírá Kateřinou Čadkovou a Irenou Klimaszewskou sestavená *Wybrana bibliografia Arnošta z Pardubic*, která přináší více než 250 titulů.

MARTIN ŠANDERA

Jiří KEJŘ, *Jan Hus známý i neznámý. Resumé knihy, která nebude napsána*, Karolinum, Praha 2009

138 s., ISBN 978-80-246-1643-8

V rámci diskuse nad přípravou knihy *A Companion to Jan Hus*, dalšího svazku řady *Brill's Companions to Christian Tradition*, mnoho zahraničních odborníků s určitým překvapením zjistilo, že dosud nejspolehlivější souhrnnou monografií o Husovi je dílo Václava Novotného a Vlastimila Kybala, jehož vydávání započalo před více než devadesáti lety. I proto je třeba přivítat publikaci Jiřího Kejře, který ve svém „Resumé knihy, která nebude napsána“ shrnuje ve dvanácti příhodně zvolených kapitolách dosavadní bádání i vlastní pohled na Jana Husa, jehož osobnosti zasvětil značnou část svého vědeckého úsilí.

Po nezbytném úvodním slovu, ve kterém autor zdůvodňuje pohnutky k sepsání knihy a absenci poznámkového aparátu, přibližuje Kejř nejdůležitější primární a sekundární prameny, aby následně upozornil na několik omylů, které se dosavadnímu bádání již podařilo objasnit. V dalších kapitolách pak rozvíjí své porozumění Janu Husovi a dotýká se většiny témat spojených s Husem i s celým pražským reformním okruhem. Čtenář je tak seznamován s jednotlivými etickými, teologickými i politickými tématy, se kterými se Hus musel vypořádat. Zaznívají též jména některých důležitých mistrů na pražské univerzitě, přičemž je stručně vylíčen vývoj jejich vztahů k Husovi (zejména pokud jde o Štěpána z Pálče) a též počátek Husovy recepy myšlenkového světa Johna Wyclifa, spojený právě s jeho působením v těchto vztazích.

Na pozadí „sporů o Wyclifa“ je pak Hus líčen jako oblíbený a vlivný univerzitní mistr a kazatel, jehož pevný mravní postoj, opírající se o víru v zákon Boží, jej přivedl do sporů s církevními autoritami a vedl k počátku procesu proti jeho osobě. Církevnímu soudu s Husem je věnována značná část textu, přičemž se autor snaží postihnout osobnost reformního mistra na základě jeho dochovaných reakcí v průběhu procesu a v jeho kritických okamžicích (např. při ztížené klatbě a odvolání k soudu Kristovu); nezapomíná ani na významnou roli Jana z Jesenice coby Husova vzdělaného obhájce a právníckého poradce. Kejř poukazuje na procesní nedostatky počátku tohoto soudu a erudovaně odhaluje jednotlivé chyby jak žalobců, tak i Jana Husa.

Důležitá část knihy je věnována kostnickému koncilu, a tedy pokračování procesu s Janem Husem. Kejř upozorňuje zejména na jeho nepřipravenost čelit soudu, která byla způsobena určitou Husovou naivitou a nepochopením situace, ve které se nacházel, neboť se připravoval spíše na svobodné kázání a disputaci než na soud. Autor poutavě líčí jednotlivé osobnosti koncilu, roli a cíle krále Zikmunda i nelítostný boj mezi přítomnými českými frakcemi. Zejména však zdůrazňuje konflikt mezi principem morálky a svědomí, jak jej cítil Jan Hus, a principem legitimacy, jak jej chápal koncil. Poukazuje na nesmiřitelnost těchto dvou stran, kterou Hus poněkud netakticky dále rozšiřoval mj. svým stálým postojem ve věci odvolání (z důvodu neporušení Kristova zákona). Tím však na koncilní otce působil jako zatvrzelý kacír, a ztrácel tak v jejich očích poslední sympatie.

Obraz Jana Husa od Jiřího Kejře je zdařilým pokračováním autorovy odborné práce na tomto poli. Po nedávno vydaných důležitých pracích, dotýkajících se otázky procesu s Janem Husem a jeho rehabilitace (zejména *Husův proces*, Praha 2000 a *Znovu o Husově rehabilitaci*, in: *Z počátků české reformace*, Brno 2006) a příkladně vydaných Husových kvestiích v belgickém nakladatelství Brepols (*Magistri Iohannis Hus Quaestiones*, Turnhout 2004) ukazuje Kejř i lidský rozměr českého reformátora; na pozadí církevního procesu jej s kritickým odstupem a bez příkras vystihuje jako člověka s širším spektrem vlastností a jeho osud stejně jako osudy jeho současníků nevidí černobíle. Vzhledem k tomu, že je text zároveň doplněn podrobným chronologickým přehledem Husova života, výběrem nejdůležitějších pramenů a bibliografií autora, jistě dobře poslouží budoucímu husovskému bádání.

OTA PAVLÍČEK

DĚJINY UMĚNÍ

Klára BENEŠOVSKÁ – Petr KRATOCHVÍL (ed.) – Ivan P. MUCHKA – Taťána PETRASOVÁ – Dalibor PRIX – Rostislav ŠVÁCHA, *Velké dějiny země Koruny české. Tematická řada. Architektura*, Paseka, Artefactum, Praha – Litomyšl 2009
808 s., ISBN 978-80-7432-001-9

Velký úspěch ediční řady *Velké dějiny země Koruny české* povzbudil vydavatelství Paseka ke kontinuuaci tohoto projektu. Ačkoli všechny proponované svazky historické řady ani po deseti letech od vydání úvodního dílu nespátřily světlo světa, přichází nyní v podobném přebalu a totožné grafické úpravě tzv. tematická řada, jejímž záměrem je dle stručné nakladatelské poznámky v tiráži „poskytnout studentům a veřejnosti možnost rozšíření znalostí jednotlivých oborů, které základní řada postihuje pouze rámcově v dějinných souvislostech“. Paseka zde nevstupuje na pole neorané, obdobně (a úspěšně) pokračoval např. projekt *Österreichische Geschichte*, v němž po vyčerpání chronologické řady následovaly publikace tematické.

Jako první počín nově řady vyšel za podpory nakladatelství Artefactum obsažný svazek věnovaný architektuře. Ze sedmi hlav jsou

tři věnované středověku; autorem první je Dalibor Prix (796–1310), další dvě sepsala Klára Benešová (1310–1420, resp. 1420–1526). Je pozoruhodné, že středověk zaplňuje téměř polovinu rozsahu knihy, zatímco moderní architektura je věnován podstatně skromnější prostor. Výklad zahajuje architektura velkomoravská, přičemž akcent je kladen na prostorové utváření kostelů. Následující souhrn, tradičně zahájený zmínkou o kostele sv. Klimenta na Levém Hradci, je stručným přehledem především církevní architektury v Čechách; výklad této části je ukončen souhrnem o bazilice sv. Václava ve Staré Boleslavi, na nějž navazuje kapitola věnovaná raně středověké architektuře v Čechách. V oddílu *Pozdně románské Čechy*, počínaje vládou Bedřicha (1172), je sumarizována současná domácí tvorba, prezentovaná klášterním stavitelstvím (např. Strahov, Doksany, Milevsko, Teplá), okruhem staveb spojených s osobou Jindřicha Břetislava (Roudnice) či s rodem Hradišiců (např. Ostrov nad Ohří, Duchcov, Osek). V kapitole nazvané výstižně *Skromná Morava* je představena zdejší produkce v období od počátku druhé poloviny 11. století do roku 1212. Přirozeně zde nechybí, vedle zmínek o kontinuální proměně starších lokalit (a opevněních s polskou okupací), přehled centrálních kostelů, počínaje rotundou sv. Kateřiny ve Znojmě. Významné stavby této doby jsou zde prezentovány fundací kostela sv. Václava v Olomouci, vrcholící Zdikovým založením kapitulního domu. Přemyslovská stavební aktivita je namátkou zastoupena Řeznovicemi. Následuje souhrnný výklad o architektuře od sklonku 12. století do počátku šedesátých let následujícího věku. Autor se stručně zabývá problematikou formální šíře aplikovaných architektonických prvků jak v Čechách (Záboří u Blatné, Blatná, Kostomlaty pod Milešovkou), tak především na Moravě (Louka u Znojma, Třebíč, Velehrad, Oslavany, Předklášteří u Tišnova). Stylovou polohu a produkci v Čechách přelomu 20. a 30. let (například Červená nad Vltavou, Šlapánov) staví do kontrastu s dobovou tvorbou na Moravě. Počínající raná gotika je zde zastoupena východním křídlem kvadratury v Oseku či fundací klarisek v Praze na počátku 30. let 13. století. Závěrečná kapitola úvodní hlavy podává přehled architektury především s ohledem na městské a klášterní kostely (s přihlédnutím především k prostorovému utváření kostelních lodí). Zahrnuta byla přirozeně i tvorba spojená s osobou olomouckého biskupa Bruna a rovněž hradní architektura.